

Cyklosporin

Användningsområde

Vid långtidsbehandling av ledgångsreumatism, psoriasisartrit, reumatiska ögoninflammationer och systemiska bindvävssjukdomar. I sällsynta fall vid behandling av barn.

Preparat och verkningsätt

Kapslar (25, 50 och 100 mg) som innehåller cyklosporin (**Sandimmun Neoral®**) dämpar ledinflammationen och bromsar sjukdomsförloppet. Vid psoriasisartrit lindras också hudsymptomen. Cyklosporin finns också som mix-tur. Cyklosporin har ingen omedelbar smärtstillande verkan. Effekten ses 1-3 månader efter påbörjad behandling. Cyklosporin hör till läkemedelsgruppen cytostatika.

Vid behandling av reumatism berättigar cyklosporin till specialersättning (65 %).

Dosering

En vanlig cyklosporindos är cirka 3 mg per kg kroppsvikt per dygn, vilket ofta betyder 200 mg. Kapslarna tas i två eller tre doser per dygn. Behandlingen kan fortgå i flera år.

Administreringsätt

Cyklosporinkapslarna sväljs hela med rikligt med vätska. Kapslarna lösgörs från tryckförpackningen strax före användning. Man kan då förnimma lukt från preparatet, men den har ingen betydelse. Om man glömmer bort en dos får man inte ta den i samband med en senare dos.

Biverkningar

De vanligaste biverkningarna är darrhänthet, domningar, ökad behåring och svullet tandkött. Dessa symptom leder sällan till behandlingsavbrott. Darrningar eller domningar kan vara tecken på magnesiumbrist förorsakad av cyklosporin och kan avhjälpas med preparat som innehåller magnesium. Biverkningar på tandköttet kan man minska genom att se till att munnen och tänderna hålls rena. Ibland förekommer illamående eller trötthet.

Cyklosporin kan påverka njurfunktionen och höja blodtrycket. Ibland blir man tvungen att sätta in blodtrycks-medicinering. Man bör ombesörja kontroll av njurfunktion (S-Krea) och blodtryck. Om man inte lyckas hålla blodtrycket på acceptabel nivå eller om S-Krea stiger 30–50 procent från det ursprungliga bör cyklosporindosen minskas eller behandlingen avbrytas. Ibland kan man konstatera en lindrig förhöjning av kalium- eller fettvärden i blodet.

Operationer förutsätter inte behandlingsuppehåll. Även om det är frågan om ett läkemedel vars effekt är liknande som hos cytostatika, förorsakar cyklosporin inte infertilitet eller risk att

insjukna i cancersjukdomar. Vid svårare infektionssjukdomar blir man tvungen att överväga avbrott i behandlingen.

Vid besök hos läkare eller tandläkare, oavsett vilken orsaken till läkarbesöket är, bör man komma ihåg att berätta att man använder cyklosporin. Många andra läkemedel kan påverka cyklosporinets effekt eller dess biverkning-ar. Det är också möjligt att cyklosporin förändrar effekten av andra läkemedel. På cyklosporinpatientens behandlingskort finns en förteckning över de läkemedel som måste tas i beaktande. Det är viktigt att visa upp behandlingskortet i samband med läkarbesök.

Vaccinationer bör ges enligt allmänna rekommendationer, och i vanlig ordning.

Graviditet och amning

Under graviditet och amning får cyklosporin inte användas utom i vissa undantagsfall.

Patienten rekommenderas att förhindra graviditet under pågående behandling.

Cyklosporinbehandling under graviditet har dock inte konstaterats medföra fosterskador.

Behandlingskontroll

Under de två första månaderna kontrolleras njurfunktionen (S-Krea) varannan vecka.

Samtidigt mäts blodtryck, vid behov ännu oftare. Varannan gång mäts dessutom sänka och CRP. Efter två månader räcker det med att ta dessa prov var tredje månad.

Kontrollfrekvensen beror på S-Krea-värdet och blodtrycket. Vid behov kan man minska på dosen. Det rekommenderas att cyklosporinbehandlingen följs upp både inom primärvården och av en specialist.

Uppföljningstabell

Läkemedel

Cyklosporin

Sandimmun

Neoral®

Före användningen

- La, CRP
- B-Hb
 - Leuk
 - Trom
- ALAT
- S-Krea
- S-K
- S-Mg

- 2 mån. varannan vecka

- S-Krea

Var 4:e vecka:

- La, CRP

efter 2 mån. var 3:e mån.

- La, CRP
- B-Hb
 - Leuk
- S-Krea

Annat anmärkningsvärt

- Vid insättning S-Krea två gånger.
- Blodtryckskontroll i samband med lab.kontroller.
- S-Mg, om darningar e.d. förekommer.
- Uppföljningsfrekvensen beror i första hand på kreatininet (S-Krea).

Uppdaterad 17.11.2015